

Pygamberimiziň keşbi, ahlagy we edebi: Geçirimliligi

Category: Kitapcy, Pedagogika we edep-terbiýe, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Pygamberimiziň keşbi, ahlagy we edebi: Geçirimliligi

PYGAMBERIMIZIŇ KEŞBI, AHLAGY WE EDEBI

► GEÇIRIMLILIGI

Pygamberimiz geçirimli, giň göwünli bolupdyr. Allatagala Onuň adyny: «Iň rehimdar, iň mähirli» diýen manydaky sözler bilen ýazdy. Hezreti Äşe (r.a.) şeýle diýýär:

«Resulalla hapa, ýaramaz sözleri agzyna almazdy. Edep-terbiýä sygmaýan haýasyz işleri etmezdi. Bazarlarda gaty gürläp, galmagallap ýörmezdi, ýamanlyga ýamanlyk bilen jogap bermezdi – bagyşlardy».

Hezreti Äşe (r.a.) ýene-de şeýle diýýär:

«Hezreti pygamber edýän işinden ikiden birini seçip almaly bolsa, eger günä bolmasa, aňsadyňy saýlardy. Eger günä bolsa welin, Ol şol işden iň bir daş durýan adam bolardy. Resulalla Eziz we Jelil bolan Allany sylamadykdan başga adamdan kine saklap, öç almazdy».[1]

Abdylła ibn Omar (r.a.) şeýle diýýär:

«Hezreti pygamber işinde we hereketinde hiç wagt gyzmalyk etmezdi. Ol gyzmalyk edenem däldir».

Hezreti Äşe (r.a.) şeýle gürrüň berýär:

«Resulalla Alla ýolunda jihaddan başga, ýekeje adama-da, ne aýala, ne-de hyzmatkärine elini galdyran däldir. Ol dili bilenem, eli bilenem kişä ezyet beren däldir. Ol dostlaryndan hiç wagt kine saklamazdy. Ýöne Jelil we Eziz bolan Alla barada

bir edepsizlik edilse, gaharlanyp ar alardy».[2]

Kady Beýzawy bu meseläni şeýle anyklaýar: «Hezreti pygamberiň häsiýetiniň ýumşak bolandygy, özüniň sabyrly hem-de hak-hukugy gorandygy mälimdir. Eger-de Ol Allanyň hem-de ynsanlaryň hakyny ýerine salmasa, Oňa agyr degerdi. Eger ol nebsi üçin ar alan bolsa, sabysyz saýylardy. Pygamberimiz kemter gaýtmakdan we aşa geçmekden daş bolup, sabyrlylygy hem-de adalatlylygy iň oňat hem-de mylaýym görnüşde kalbyna siňdiren adamdyr».

Enesi ibn Mälik (r.a.): «Resulalla gargan, käýinen, hapa söz aýdan ynsan däldir» diýýär.

Ýene hezreti Enes (r.a.) sözleriniň üstüni ýetirip, şeýle diýýär:

«Resulalla bilen gidip baryarkak bir çarwa bende hezreti pygamberimiziň syýýndan şeýle bir gaty çekdi welin, öwrülip seretsem, Onuň boýny sypjyrylan eken. Çarwa:

– Eý, Muhammet! Ýanyňdaky malyňdan maňa-da bir bölegini bersinler diýip, emr et! – diýdi. Pygamberimiz öwrülip, ýylgyrdy-da, ony razy etmeklerini buýurdy».[3]

Hezreti Enesiň (r.a.) gürrüň bermegine görä Resuly Kerim hezretleri adamy gynandyrjak zady ýüzüne aýtmaz, kişiniň aýbyny ýüzüne urmaz eken. Hata goýberen adamy ynjytmazlyk üçin gadagan hem-de terk edilen zatlary edýän adamlar barada daşdan aýlap, umumy gürrüň eder eken. Sähel yşaraty hem buýruk hökmünde kabul edilýän hezreti pygamberimiz ymmatyny ynjytmajak bolup, özüni diýseň mylaýym alyp barar eken.

Pygamberimiz bir adamyň üstünden gelýän ysyň adamlary biynjalyk edýänini görüpdür. Ol adamyň ýüzüne çalnan reňki sap-sary bolup, göze dürtülip duran eken. Tä ol turup gidýänçä, pygamberimiz sesini çykarman oturypdyr, onuň aýbyny ýüzüne urmandyr. Gidenden soňra bolsa oturanlara: «Bu adama ýuwaşlyk bilen duýduryň, ol barçany bimaza edýän ysly sary reň zady ulanmasa oňat bolar» diýipdir. Sahabalar pygamberimiz barada: «Bir zady halamasa, ýüzünden bilip durmalydy» diýip yazýar. Pygamberimiziň şu aşakdaky hadysynyň manysy biçak uludyr: «Hiç biriňiz başga biriňiz barada maňa gep getirip

bermäň. Sebäbi men ýanyňyza ýüregimi şatlykdan dolduryp gelmek isleýän».

[1] Tejrid, IX, 276/1457;

[2] Müslim, «Fedail», 79;

[3] M.Asym Köksal «Ýslam taryhy» IX, 450. Pedagogika we edep-terbiýe